

Henryk Bogacki

"Die Inspiration der Heiligen Schrift", Johannes Beumer SJ, Freiburg-Basel-Wien 1968 : [recenzja]

Collectanea Theologica 39/3, 187-188

1969

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

tylko człowiek, który w to „wierzy” czyli fakt ten przyjmuje. Z drugiej zaś strony tylko wtedy Bóg jest dostępny w Jezusie dla konkretnego człowieka, jeżeli decyduje się on szukać w Nim zbawienia i życia, czyli uzyskać pewność dla swej egzystencji. Pewność ta wynika z przekonania o zbawczym udzieleniu się Boga ludzkości w Jezusie. Muschalek wyprowadza konsekwencje wynikające z „egzystencjalnego” pojmowania aktu wiary.

Książka przedstawia wiele propozycji zmierzających do rewizji i przewyciężenia dotychczasowego jednostronnie intelektualistycznego analizowania aktu wiary.

Ks. Henryk Bogacki SJ, Warszawa

JOHANNES BEUMER SJ, *Die Inspiration der Heiligen Schrift*, Freiburg-Basel-Wien 1968, Herder, s. 81. *Handbuch der Dogmengeschichte*, wyd. M. Schmaus, A. Grillmeier SJ, L. Scheffczyk, t. I, f. 3b.

W dużych odstępach czasu ukazują się kolejne zeszyty składające się na podręcznik historii dogmatów. Historię rozumienia w Kościele natchnienia biblijnego przedstawia J. Beumer, który wcześniej w ramach tego samego podręcznika opublikował historię zagadnienia Tradycji¹. Autor w ośmiu zwięzłych rozdziałach ujmuje dzieje teologii natchnienia biblijnego: nauka Pisma św. (s. 1—8), nauka Ojców Kościoła (s. 9—31), scholastyka (s. 32—43), dawniejsze sobory łącznie z Soborem Trydenckim (s. 44—48), nowsza teologia po połowie wieku XIX (s. 49—60), I Sobór Watykański (s. 61—64), teologia czasów najnowszych (s. 65—74), II Sobór Watykański (s. 75—81).

Według Pisma św. sam Bóg przemówił do ludzi poprzez pisma. Stanowi to punkt wyjścia dla wyjaśnień występujących w Tradycji i teologii Kościoła. Opierając się na istniejących studiach szczegółowych Beumer przedstawia dobrze udokumentowane dzieje tych interpretacji. Przez długie wieki trudno zauważyć rozwój teologii natchnienia, choć powszechnie przyjmuje się w Kościele istnienie natchnienia biblijnego i wolność Pisma św. od błędów. Beumer skrupulatnie rejestruje drobne przemiany zachodzące w rozumieniu natchnienia biblijnego. O ile dawniej uwaga teologów koncentrowała się głównie na wyjaśnianiu istoty natchnienia, o tyle w ostatnich dziesięciokilku latach absorbuje ją raczej sposób rozumienia prawdziwości Pisma św. (jedynie K. Rahner pokusił się o przedłożenie nowej teorii natchnienia biblijnego).

Pomimo że od II Soboru Watykańskiego nie można było oczekiwać całkiem nowego ujęcia natchnienia biblijnego i prawdziwości Pisma św., jednakże pod wpływem współczesnej problematyki zaznaczyło się trochę inne podejście do tych zagadnień niż w poprzednich dokumentach kościelnych. Przede wszystkim w porównaniu z Soborem Trydenckim ostatni sobór bliżej i dokładniej opisuje powstawanie ksiąg Nowego Testamentu, akcentuje wewnętrzny związek Pisma św. z Tradycją, a zwłaszcza podporządkowanie nauczycielskiego urzędu Słowu Bożemu. Vaticanum II powstrzymuje się od opisywania wpływu Bożego na umysł, wolę i tzw. władze wykonawcze hagiografa, jak również nie wspomina o teorii przyczynowości narzędnej stosowanej dla wyjaśniania istoty natchnienia. Znana jest powściągliwość soboru w określeniu prawdziwości Pisma św. Zamiast posługiwać się wyrażeniami

¹ Por. J. Beumer SJ, *Die mündliche Überlieferung als Glaubensquelle*, Freiburg-Basel-Wien 1962, *Handbuch der Dogmengeschichte* t. I, f. 4. Ukazało się również studium: J. Beumer SJ, *Die katholische Inspirationslehre zwischen Vatikanum I und II. Kirchliche Dokumente im Licht der theologischen Diskussion*, Stuttgart 1966.

papieskich encyklik biblijnych o wolności Pisma św. od wszelkiego błędu, sobór wybrał ogólną formułę: „księgi biblijne w sposób pewny, wiernie i bez błędu uczą prawdy, jaka z woli Bożej miała być przez Pismo św. utrwalona dla naszego zbawienia” (*Dei Verbum*, n. 11). W ten sposób II Sobór Watykański nie tylko nie rozstrzygnął ostatecznie wszystkich problemów teologii natchnienia, ale przez dyskusje i uchwały wyłonił nowe. Jednakże uchwały soboru wskazują teologii te problemy i kierunki poszukiwania rozwiązań.

Broszura Beumera podaje tylko szkicowy zarys historii teologii natchnienia, a więc jeszcze nie spełnia postulatów domagających się wyczerpującego opracowania historycznodoctrinalnego.

Ks. Henryk Bogacki SJ, Warszawa

JEAN STERN, *Bible et Tradition chez Newman. Aux origines de la théorie du développement*, Paris 1967, Aubier, s. 253.

Newman interesuje się problemem rozwoju nauki chrześcijańskiej tak podczas swej drogi do katolicyzmu, jak potem, gdy już należy do Kościoła katolickiego. Wysiłki Newmana, aby należycie zrozumieć i wyjaśnić ten rozwój są znamienne dla trudności, jakie ten problem jeszcze dziś nasuwa.

Dotychczasowe studia poświęcone stanowisku Newmana wobec Pisma św. i Tradycji traktowały to zagadnienie przede wszystkim od strony obiektywnych związków między kierunkami teologii anglikańskiej, z której wyrósł, a jego późniejszymi koncepcjami i próbami rozwijania tej kwestii¹. Stern zajmuje się wprawdzie tym samym problemem, lecz analizuje go przede wszystkim od strony osobowości Newmana. Usiłuje dokładnie nakreślić drogę przebytą przez Newmana i ukazać związek między rozwojem jego poglądów a najgłębszymi osobistymi przeżyciami i przekonaniem. Stąd Stern poświęca więcej uwagi pismom autobiograficznym Newmana i jego listom, a więc enuncjacjaom mniej doskonałym i wykończonym niż publikacje, jednocześnie stanowiącym bogatsze i pełniejsze źródło, ukazujące stan duchowy Newmana w poszczególnych odcinkach jego drogi. Stern rezygnuje z systematycznego przedstawienia syntezy ostatecznych poglądów Newmana, natomiast ukazuje jego sposób dochodzenia do tych poglądów czyli duchowe *itinerarium*.

Kolejne rozwiązania przez Newmana wzajemnego związku Pisma św. i Tradycji dokładnie odpowiadają kolejnym stadiom odkrywania przez niego i stopniowego zgłębiania misterium Kościoła. Refleksja i praktyka życia kościelnego ukazuje Newmanowi konieczność posłużenia się różnymi środkami dla uzyskania pewności w rozumieniu słowa Bożego zawartego w Piśmie św. Stern ukazuje na tym odcinku stopniowe etapy formowania się poglądów Newmana. Sześć pierwszych rozdziałów omawia poszczególne fazy ewolucji myśli Newmana w okresie anglikańskim, a dopiero ostatni (siódmy) przedstawia jego poglądy na Pismo św. i Tradycję z katolickiego okresu jego życia.

Nawet jako katolik Newman podtrzymuje — choć z pewnymi wahaniem — twierdzenie z okresu anglikańskiego, że Pismo św. zawiera wszystkie artykuły wiary konieczne do zbawienia. Jednakże nie podziela protestanckiego sposobu pojmowania „wystarczalności” Pisma św., który wymaga dla uzasadnienia prawd wiary rygorystycznych dowodów skrypturystycz-

¹ Dotyczy to przede wszystkim podstawowego studium: G. Biemer, *Überlieferung und Offenbarung. Die Lehre von der Tradition nach John Henry Newman*, Freiburg i. Br. 1961.